

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

Jonstoni Historia Naturalis

Ioann. Jonstoni|| Historiae Natvralis|| De|| Exangvibvs|| Aqvaticis|| Libri IV||

Jonston, Jan

Heilbrunna, MDCCLXVII.

VD18 90529022

Capvt II. De Pulmone marino, et Holothuriis.

urn:nbn:de:gbv:45:1-11100

inferne concavam refert Massarius, ut Conchae videri possint; Cirros ex imo emittere ad modum Polypi.

Differen-
tia.

Duo hujus apud Rondeletium *genera*. Primum ita describit: Pars una veluti fungosa quaedam massa, rotunda, cava, in medio perforata, purpurea veluti fasciola ambiente, pileum plane refert: altera parte Polyporum pedibus similis est. Octo enim pedes habet crassiusculos: extremis partibus quadratos, in acutum desinentes, nullas interiores partes distinctas habet. Corpore est adeo pellucido et splendido, ut oculos offundat. Ad eam magnitudinem accrescunt, ut pileos, quibus viatores uti solent, superent.

Alterum, quatuor duntaxat pedes seu frondes habet, qui foliis acanthi comparari possunt: in altera parte lineae stellatim disponuntur. Hujus generis illa quoque videtur, quam *Bellonius* ita descripsit. Mollis quidem et alba corpore cartilagineo, ac crystalli in morem pellucido, quod in mucorem facile resolvitur. Gibbam habet instar dimidiaetae sphaerae figuram, glabram, pollicis crassitudine: cujus pars interna nervis rectis a medio incipientibus, quasi striis fulvi coloris in gyrum radiatur, quibus se diffundit et constringit: qua corporis commotione aquam concutit, et nunc in pronum,

nunc in supinum effertur. Pinnarum vice pinnis tenuibus et aegre conspicuis in orbem communitur, ut *Lepus marinus*. Cruciformes quoque cirros, striatos, crassos, in modum stellae radiatos, numero quaternas, parte interna natationi accommodatos habet: quas ut exacte conspicias, erit in lebetem aquae syncerioris conjiendus: qui si supinus devolvatur, multas fissuras in radice cirrorum ostendet.

Os quoque habet parte prona fitum, quo ea, quae venatur, absorbet, in quem usum quatuor cirri ad ejus latera subjacent, coloris synopidis, quasi ejus branchiae essent, vel intestina. Hinc fit, ut intuentibus pulmonem in mari pabulandi gratia divagantem, grandis videatur quasi pituitae globus, qui unicum tantum colorem referret, nisi rubris illis quatuor circulis sigillaretur, et ea cruce, qua interna pars striata est, distingueretur.

Ad primum genus referenda est *Urtica soluta Mathioli*, quam hic damus. In frustra divisa, ac in mare coniecta, vivit nihilominus ac movetur: extra mare exanimis apparet. Emortua in alto mari, ac in littus ejecta, transparentis glaciei similis est. Omnes pruritum in pudendis et uredinem in manibus movent, et acrimonia sua Venerem extinctam et sopitam excitant.

CAPVT II.

De Pulmone marino, et Holothuriis.

TAB. XIX.
et XX.

*Aldrov. l. 4.
c. 3.*

*Arist. H. A.
l. 5. c. 15.*

Inter Testacea quidem Pulmonem marinum posuisse Aristoteles videtur: Plinius tamen inter Zoophyta recensuit, quem nos sequimur. *Pulmo marinus* dicitur ita, vel a pulmonum nostrorum figura, vel ab eorundem substantia laxa, et molli, foraminulisque plena. Kiranidis interpretes Cunnum marinum exponit, et sic pro *Urtica soluta*, sed falso, sumere videtur.

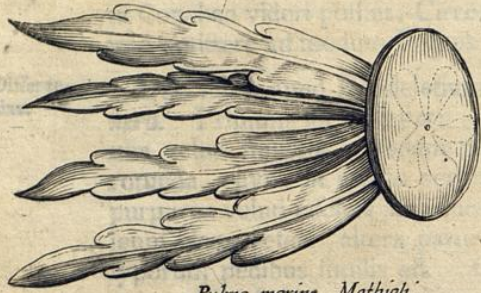
Sane decoctum pulmonis commendant Medici: at *Urticae* substantia est nimis mollis, et pituitae con-

cretae similis, qua in aquam abit; et nec in cinerem redigi, nec in aqua decoqui, corpore aliquo superflite potest.

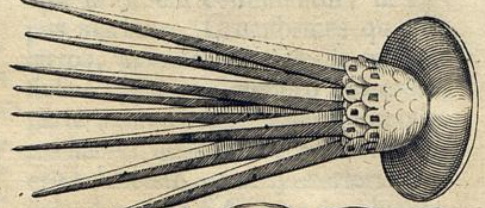
Descriptionem ejus vix ex antiquis obtineas. Plinius per mare ferri ubi imminet tempestas, plurimumque die- rum hyemem portendere scripsit: Ephesus vero non adhaerere, sed absoluta esse, addidit. Commendantur ad pilos evellendos. In aceto putrefacto et mento aspersae carnes, fugam illorum facere dicuntur. Cinis alligatus egregie profluvia purgat. Decoctus vero in aqua, calculosis medetur.

Descriptio.
*Plin. H. N.
l. 8. c. 35.*

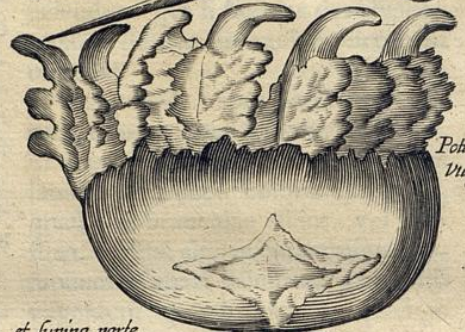

Pulmo maring Mathioli.

Pulmo marinus Rond.

*Potta Marina
Vulgo prona.*

et supina parte.

Holothurius Rond.

Holothurius Rond.

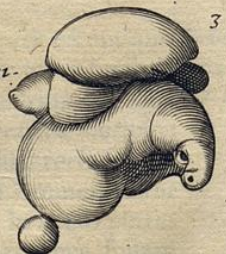

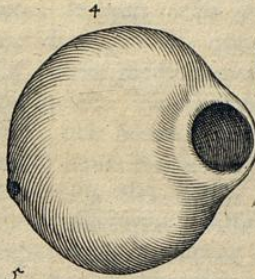
Species.

Thelyorum.

Varia.

Mentula Marina Rond.

Epipetrum.

Mentula Marina.

Malum in Janum Marinum Rond.

Dua marina.

Prima Marina Rond.

*Manus marina.
Meer hand.*

Meer feder.

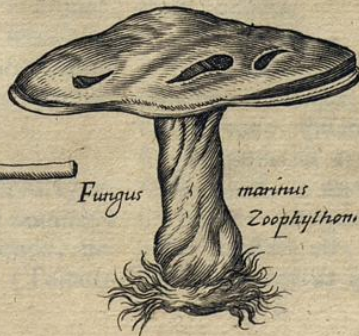
Prima Marina alia.

Cucumis marinus. Meer Cucumbre.

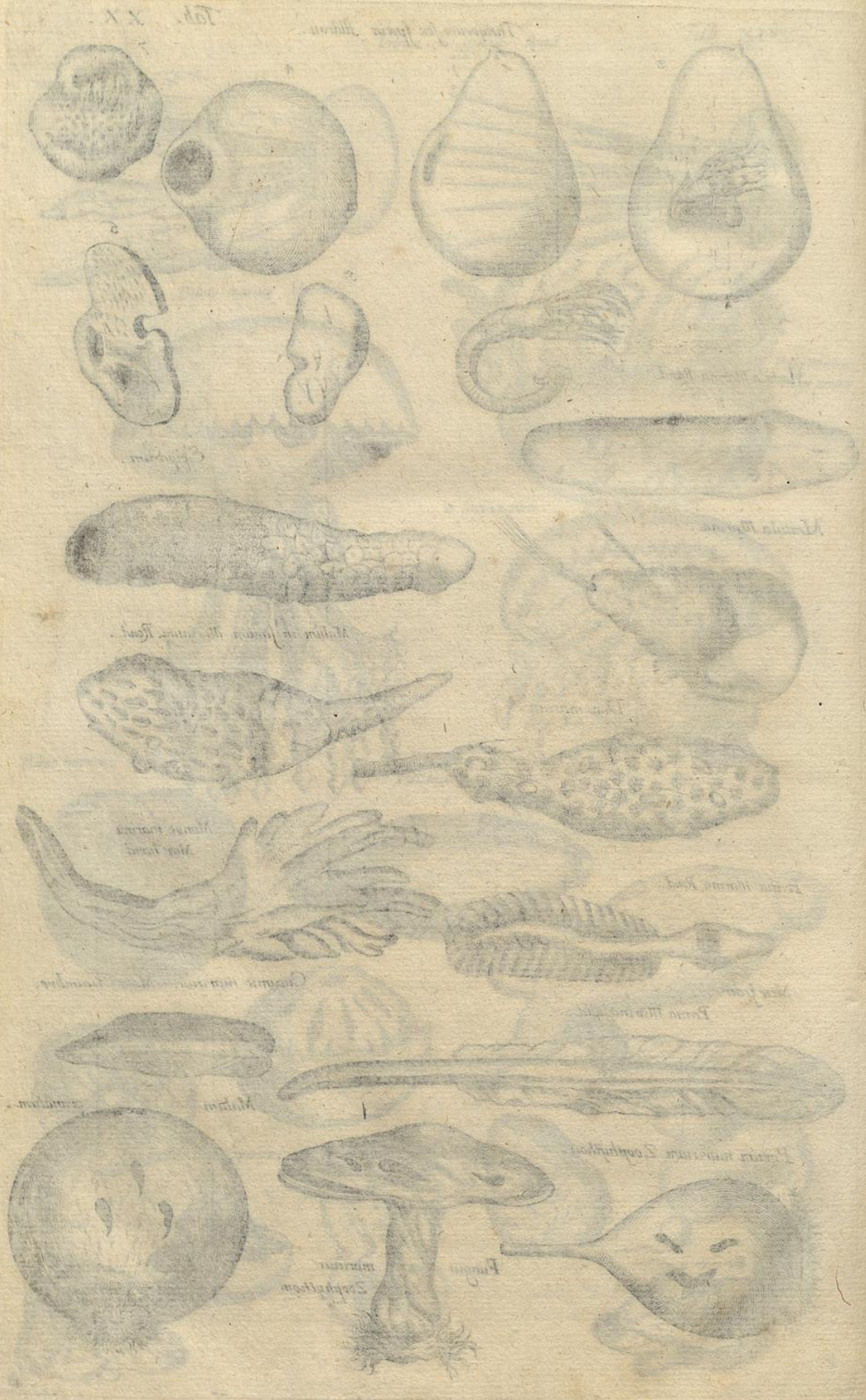
Malum granatum.

Pyrum marinum Zoophythen.

*Fungus marinus
Zoophythen.*

Plin. H. N. detur. Lignum si eo confricetur, ardere videbitur, ut sua luce faculam quoque vincat. Rondeletius invenit substantiam quandam saxi haerentem, corio duro et nigro intactam, intus mollem fungosam et fistulosam aplysiarum modo. Vel inquit pulmo marinus dici potest, corpus quoddam rotundum, pilae marinae modo, virescens, foris substantia filtro simile, intus totum fistulosum, veluti spongia aplysia. In mari aqua plenum est et grave: extra mare in se concidit, et flaccescit: in saxorum rimis delitescit et inter algas.

Aldrov. l. 4.
c. 4.

Holothuriorum nomen unde veniat, nescimus. Pauca etiam de iis veteres. Saxi soluta esse, sed immobilia, asperoque corio tegi. Rondeletius duas nobis icones exhibuit, cum his descriptionibus. Id genus, inquit, quod hic proponimus, altero extremo obtusum est

et planum, in quo rosae sculptam imaginem dicas, circa quam sunt acetabula. Inde parva appendix et mollis dependet. Pisculentum odorem resipit, nec minus ingratum et insuavem ac lepus marinus: altero extremo tenuius est; intus, partes omnes sunt indiscratae. Altero extremo caput habere videtur rotundum, os in medio rotundum, rugosum, quod aliquando dilatatur, aliquando constringitur. Sequitur corpus crassius, aculeis multis rigens: videtur in caudam deficere, ex cuius utraque parte duae sunt appendices pedum pinnarumve loco, sed differentes. Superior enim strictior est, in ambitu incisa, in acutum definens, ad quam a cervice producta est linea; altera latior ubique. Harum beneficio motum habere videtur, cuius prorsus expers est primum genus: quod aliquando acetabulis suis saxi haeret, sed solvitur.

CAPVT III.

De Tethyis.

TAB. XIX.
et XX.
Nomen.

Tethyia seu ut Plinius vult, Tethae, veteribus Graecis *τῆθαι*, et *τῆθαι*, modernis Spherdocles, a sphaera sine dubio; Adriatici sinus accolis spongiae, quia, cum premuntur, spongiarum instar, aquam foraminibus reddunt; Tarentinis, propter formam et parvos quosdam anfractus verticilla; aliis a colore et tumore, seu quod nullis fibris, ut Tubera terrena niti crediderint, Tubera; quibusdam, quod callosa materia tegantur Calli; nonnullis, sed falso, idque ex comparatione patere potest, Urticae vocantur. Gaza cum Holothuriis confundit, Eustathius et Homeri scholiastes *τὰ τῆθαι* ab Ostreis non distinguunt. Nicander *τὰ τῆθαι*, patellas feras explicat.

rum) peculiarem fortiri notum est. Iis enim solis corpus toto tegumento includitur, cuius durities inter testam et corium est: quamobrem more praeduri bubuli tergoris secatur. Adhaeret id genus saxi sua testa. Duo a se invicem distantia foramina habet, admodum exigua, et visum vix patientia, quibus humorem accipit et reddit. Excrementum enim nullum in eo spectatur, quale in caeteris Ostreis, vel Echinaceum, vel quod papaver vocatur. Dissecanti ea tibi primum occurret membrana nervosa Carnaceo corpori obducta.

Hac enim, corpulentum tethyi continetur: idque a caeteris omnibus dissimile; suo in genere omnibus similis ejusmodi caro. Haeret hoc duobus locis et membranae et corio ab latere: quaque haeret utraque parte pressius est: quibus partibus tendit ad meatus ipsos, qui protinus

Descriptio. Aristoteles ita eas descripsit. Quae *Tethya* five callos speciali nomine a tegminis qualitate appellamus, naturam inter haec genera (Testato-

k 2

nus